

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

SOCIOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 29. avgust 2013

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1**Strukturirane naloge****1. Odločanje v skupnosti**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ Država je geografsko-politična tvorba.	
	3	tri od: ♦ ozemlje ♦ prebivalstvo ♦ suverena oblast ...	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ suverena oblast	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	2	dve od: ♦ ženske ♦ sužnji ♦ nižji sloji (delavstvo, osebe brez premoženja) ♦ rasne manjšine ...	Navedbe izključitve nedoraslih oseb – otrok, in opravično nezmožnih oseb s psihičnimi motnjami ne štejemo kot pravilno rešitev.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ C	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	4	razlaga dveh od: ♦ odprava svobode in spontanosti ♦ nadzor nad celotnim družbenim življenjem ♦ monopol vodje nad močjo/oblastjo, ni vmesnih ravni odločanja ♦ stalen boj proti sovražniku (tudi namišljenemu) ♦ prepoved vsake kritike oblasti in kritične misli ♦ nasilje nad državljani ♦ pomen propagande in širjenja ideologije v povezavi s slavljenjem "velikega vodje", njegovih zaslug in dosežkov	Za vsako od navedenih in razloženih značilnosti 2 točki. Le navedba in ne tudi razlaga posamezne navedbe 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	3	♦ Vključitev značilnosti socialne države: država poskrbi za blaginjo na področjih socialne varnosti, šolstva, zdravstva, na ravni socialnega oz. nacionalnega minimuma tudi brezplačno, in javno blaginjo – parki, zelene površine, cestno omrežje, kulturne dobrine, varstvo otrok in drugo.	Iz rešitve mora biti razvidno razumevanje koncepta "države blaginje".

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.7	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ pretirana birokratizacija ♦ naraščajoče obremenitve državne blagajne in ♦ možnost pasivizacije ljudi pri iskanju lastnih preživetvenih virov zaradi prejemanja dodatkov in podpor 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.8	2	pojasnitev dveh od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ omejevanje socialnih in delovnih pravic ♦ čim bolj svobodno delovanje tržnih zakonitosti ♦ čim manj posredovanja države v gospodarstvo in socialno politiko – vsak posameznik naj se sam bojuje in si zagotovi svoje koristi 	Poudarek je na svobodnem delovanju tržnih zakonitosti s čim manjšim posredovanjem in vlogo države.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.9	2	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ manjši vpliv političnih predstavnic ♦ kot zmanjšano zastopstvo žensk v politiki ♦ kot težje napredovanje na vidnejša mesta v politični hierarhiji ♦ kot neizbiranje ženskih kandidatk (povezano z različnimi stereotipi) 	Za navedbo značilnosti brez predstavitve 1 točka.

2. Izzivi sodobnega sveta

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ kulturni	
	1	♦ o kulturni homogenizaciji/amerikanizaciji/ vesternizaciji	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	2	♦ kombinacija globalnih vplivov in poudarjanja lokalnih posebnosti	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ (integrirana) svetovna proizvodnja	
	2	ena od: ♦ Zanja je značilna povečana gibljivost (industrijskih, storitvenih) dejavnosti. ♦ Dopustne so tudi druge smiselne navedbe.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	2	♦ Gibljivost kapitala se je glede na začetek 20. stoletja bistveno povečala, medtem ko je gibljivost delovne sile ostala na podobni ravni.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	ena od: ♦ skeptiki ♦ transformacionisti ♦ hiperglobalizatorji	
	2	ena od: ♦ skeptiki poudarjajo omejitve globalizacije in ohranjen pomen nacionalnih držav ♦ transformacionisti poudarjajo neenakomernost globalizacije in s tem povezane nove neenakosti na svetovni ravni ♦ hiperglobalizatorji razumejo globalizacijo kot popolnoma novo obdobje, v katerem se oblikuje nov družbeni red brez državnih/nacionalnih meja	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	1	ena od: ♦ globalno segrevanje ♦ podnebne spremembe	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.7	2	♦ Učinke občutijo vsi, vendar se predvidevajo hujši učinki na območjih, ki so že zdaj revnejša, poleg tega pa je sposobnost prilagajanja na spremembe pri revnejših manjša.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.8	1	♦ prepričanje, da lahko z uporabo ustrezne tehnologije oblikujemo do okolja prijazno gospodarstvo	
	1	ena od: ♦ kritika: tehnologija ostaja tujek v ekosferi/ naravnem okolju ♦ tehnologija ne spremeni dejstva, da neomejena rast ni mogoča	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.9	2	dve od: ♦ zaradi drugačnega medgeneracijskega pretakanja blaginje visoka rodnost ni več racionalna ♦ več poudarka na kakovosti življenja otrok ♦ zaposlenost žensk ♦ neenakopravna delitev dela v gospodinjstvu ♦ protislovja med družinskim življenjem in ekonomijo ...	
	1	♦ Navedeni vzrok razložijo.	
Skupaj	3		

3. Religija in verovanjski sistemi

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ verska (religijska) pripoved	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	2	♦ V nekaterih religijah je verska pripoved zapisana (sveta besedila), v drugih je v obliki ustnega izročila.	Za prvi del rešitve 1 točka in za drugi del rešitve 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	dve od: ♦ religijska doktrina (lahko tudi religijske oziroma verske dogme) ♦ »svete reči« (lahko tudi verski simboli) ♦ religijska oziroma verska etika ♦ religijsko ravnanje (praksa) (lahko tudi obredi) ♦ religijsko doživetje (izkustvo, čustvovanje) ♦ religijska organizacija	Za samo eno pravilno navedeno sestavino 0 točk.
	2	♦ razlaga ene od navedenih sestavin	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	♦ razširjenost	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	3	tri od: ♦ obračajo se k človeku kot posamezniku ne glede na njegovo etnično pripadnost, slojevsko poreklo ... ♦ temeljijo na svetih besedilih ♦ znan je njihov ustanovitelj oziroma začetnik ♦ vsebujejo idejo odrešitve ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.6	1	♦ (mono)teistična religija	
	1	♦ etična religija	
	1	♦ (poli)teistična religija/sistem abstraktnih idealov	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.7	1	ena od: ♦ laizacija družbe ♦ ločitev religijskih skupnosti od države ♦ ločitev cerkve od države	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.8	4	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ spremembe religijskega ravnanja in odnosa do velikih religijskih organizacij ter ♦ novi načini izražanja religioznosti ... 	Za ustrezno razlago enega vidika 2 točki.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.9	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ oživljanje ljudske religioznosti ♦ nova religijska gibanja ♦ sekularna in civilna religija ♦ verski fundamentalizem 	
	1	♦ pojasnilo navedenega pojava	
Skupaj	2		

4. Odklonskost in kriminaliteta

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ ravnanje skladno z družbenimi normami	
	1	♦ ravnanje v nasprotju z družbenimi normami	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	4	dve od: ♦ različen odnos posameznih družb/kultur do istovrstnih ravnanj ♦ heterogenost sodobnih družb, različni odzivi v isti družbi ♦ kronološko spreminjanje vrednot in norm ♦ razlike v obravnavi storilcev (npr. vpliv spola, socialnega statusa, starosti) ...	Za ustrezno utemeljitev z enim argumentom 2 točki.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	♦ B	
	1	♦ E	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	ena od: ♦ viktimološke raziskave ♦ viktimizacijske raziskave	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	1	♦ anketiranje/metoda spraševanja	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	2	♦ več kriminalnih dejanj glede na uradno statistiko	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.7	2	dve od: ♦ žrtve jih ne prijavijo ♦ vplivnost storilcev (kriminal belih ovratnikov) ♦ neučinkovitost organov pregona ♦ razpršenost škodljivih posledic/ni konkretne žrtve	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.8	1	♦ kriminal belih ovratnikov	
	1	ena od: ♦ pripadniki političnih in ekonomskih elit ♦ pripadniki višjih družbenih slojev ♦ osebe z več družbene moči	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.9	4	pojasnitev dveh od: <ul style="list-style-type: none">♦ posledice imajo več razsežnosti: materialno, moralno, ogroženost življenja in zdravja ljudi♦ posledice so večjih razsežnosti (večja materialna škoda, oškodovano več ljudi♦ omajano zaupanje v pravni red/delovanje pravosodja ...♦ težji oziroma manj učinkovit pregon ...	Za ustrezno pojasnjeno razliko 2 točki.

Skupno število točk IP 1: 40

IZPITNA POLA 2**Esejske naloge (splošna ocenjevalna shema)**

Točke	Merila
0–5	Ni razviden sociološki uvid v problem ali vsebina odgovora ne ustreza zastavljeni nalogi. Odgovor ne vsebuje pomembnih elementov za analizo problema ali razpravo o njem; navedenih je le nekaj splošnih/zdravorazumskih ugotovitev, dejstev, informacij. Ni uporabljena sociološka terminologija, besedilo ni povezano.
6–9	Delno opredeljen problem: navedena so nekatera ustrezna dejstva, ugotovitve, informacije, več navedenih ugotovitev in trditev je napačnih. Zapisana dejstva in trditve so neargumentirane. Na podlagi navedenih podatkov so zaključki oblikovani le deloma.
10–13	Opredeljen problem: navedena dejstva, ugotovitve, informacije so delno ustrezne in sociološko relevantne. Na podlagi navedenih podatkov so oblikovani zaključki, pomembni za razčlenitev problema ali razpravo o njem, in delno argumentirani.
14–17	Jasno opredeljen problem: navedene so ustrezne in sociološko relevantne ugotovitve, dejstva, informacije. Na njihovi podlagi so oblikovani zaključki, argumentirani s poznavanjem sociološke problematike. V odgovoru je ustrezno uporabljena sociološka terminologija in nakazano poznavanje socioloških teorij, če to naloga eksplicitno zahteva.
18–20	Jasno opredeljen problem: navedeni so ustrezni in sociološko relevantni podatki, informacije, dejstva. Med seboj so povezani in omogočajo oblikovanje ustreznih zaključkov, celovito so argumentirani. V odgovoru je ustrezno uporabljena sociološka terminologija in sociološke teorije, če naloga to eksplicitno zahteva. Odgovor izkazuje povezovanje problema iz naslova z drugimi sociološko relevantnimi problemi/problem iz naslova je umeščen v širši družbeni okvir.
Ocenjevalec upošteva tudi jezikovno oblikovanost in urejenost besedila . Če oceni, da problem jezikovno ni predstavljen ustrezno, je mogoče zmanjšati točkovno oceno za največ 5 točk.	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
1	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Ugotovijo, da naj bi bile zdravstvene storitve dobrine splošnega pomena, dostopne vsem pod enakimi pogoji: zadostno število zdravstvenega osebja, razporeditev, dostopnost programov ... ♦ Povežejo zdravje s socialno-ekonomskim položajem in izobrazbo, z bivalnimi razmerami, delovnimi pogoji, psihičnimi dejavniki ... ♦ Vključijo tehnološki napredek v zdravstvu, staranje prebivalstva, medikalizacijo, in s tem povečan pritisk na zdravstvene usluge ter vse težje zagotavljanje enake dostopnosti. 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
2	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Predstavijo temeljne funkcije družine (reprodukcijsko, socializacijsko, ekonomsko, čustveno podporo). ♦ Razpravljajo o pomenu in vlogi posameznih funkcij za delovanje družine. ♦ V razpravo vključijo spreminjanje funkcij v modernih/postmodernih družbah. 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
3	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Predstavijo Marxov pogled na družbeno slojevitost (delitev na razrede na podlagi lastnine proizvodnih sredstev, izkoriščanje, polarizacija ...). ♦ Predstavijo Webrov pogled na družbeno slojevitost (več razsežnosti: tržni položaj na podlagi katerega se oblikujejo razredi, moč, ki vpliva na oblikovanje strank, in ugled, ki vodi k oblikovanju statusnih skupin). ♦ Primerjajo oba pogleda (širše razumevanje razreda pri Webru in večji pomen lastnine pri Marxu, več neodvisnih razsežnosti neenakosti pri Webru kakor pri Marxu, različna pričakovanja glede revolucije ...). 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
4	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Pojasnijo razumevanje medijske reprezentacije. ♦ Ob tem poudarijo vplivnost oz. moč medijev, da dogodke in osebe prikažejo tako, da pri ljudeh vzbudijo kar največ zanimanja. ♦ Omenijo možnosti manipulacije in zavajanja. ♦ Analizirajo medijsko reprezentacijo na enem od izbranih primerov (spol, etnija, rasa, starost ali družbeni razred). ♦ Iz analize primera morajo biti razvidne značilnosti medijske reprezentacije. 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
5	20	<ul style="list-style-type: none">♦ predstavijo sociološko (antropološko) opredelitev kulture♦ predstavijo nekaj antropoloških posebnosti človeške vrste♦ predstavijo glavne sestavine kulture in povezanost kulture z zadovoljevanjem in ustvarjanjem novih človeških potreb♦ povežejo spreminjanje človeka (kot vrste) z razvojem kulture♦ poudarijo nujnost in vlogo inkulturacije♦ povežejo vključene informacije/spoznanja v razpravo	

Skupno število točk IP 2: 40